

Müstəqillik tariximizdən

O zaman respublikamız və xalqımız olduqca çətin günlərini yaşayırdı. Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası öz fəaliyyətini davam etdirə bilməsə də, Azərbaycanda həm bu partiyanın fəaliyyətinin bərpasına çalışanlar, həm də SSRİ-nin dağılmasının qarşısını almaq istəyənlər çox idi. Lap çox. Ancaq həmin arzuda olanlarla yanaşı, ölkənin dövlət müstəqilliyinin bərpasına, xalqın azadlıq mücadiləsinin vüsət almasına çalışanlar da var idi. Nə yaxşı ki, onların inandığı lider də var idi. Həmin lider xalq deputatı Heydər Əliyev idi.

O qədər də uzaq tarix olmadığına görə həminin yadındadır ki, Heydər Əliyev imperiyanın qorunub saxlanmasına çalışan qüvvələrə, ilk növbədə Kommunist Partiyasına və Sovet dövlətinə açıq etirazını bildirərək, onların riyakar siyasətini cəsarətlə ifşa edirdi. Prezident kitabxanasının elektron resurslarında oxuyuruq ki, ulu öndər Heydər Əliyev 1991-ci il iyulun 19-da Kommunist Partiyası sıralarından çıxmışdı. O, SSRİ Nazirlər Kabineti partiya təşkilatına göndərdiyi ərizəsində yazırdı: “Azərbaycanın dövlət suverenliyi, ərazi bütövlüyü Konstitusiyaya zidd olaraq kobud şəkildə pozulub. Ermənistanla Azərbaycan arasında elan edilməmiş müharibə gedir. Bütün bunlar dırnaqarası “humanist ideologiyalı” sovet dövləti üçün adi haldır.”

Bu o vaxt idi ki, Azərbaycan xalqının böyük əksəriyyəti azadlıq arzusuyla yaşayırdı. Ona görə də xalq imperiyanın bərpa cəhdlərinə Heydər Əliyevin bu qəti etirazını razılıqla qarşılayırdı. Adıçəkilən ünvandakı materialda oxuyuruq ki, məhz Heydər Əliyevin qətiyyəti nəticəsində 1991-ci il avqustun 26-da Naxçıvan ərazisində Azərbaycan Kommunist Partiyasının fəaliyyəti dayandırılmış, onun bütün strukturları ləğv edilmişdi. Həmin ilin yayında uğursuzluqla nəticələnmiş “avqust qiyamı” da o dövrkü iqtidarı qəflət yuxusundan oyada bilməmişdi.

Həmin çətin günlərdə iqtidarda olan Ayaz Mütəllibovun tərəfdarları Moskvəpərəst mövqe tutur, mərkəzin göstərişlərini sözsüz yerinə yetirməkdə canfəşanlıq göstərirdilər. Milli xəyanət yolu tutmuş bu siyasətəbazlar “Azərbaycanın müstəqillik bəyannaməsi”ni də ciddi qəbul etmək istəmirdilər. Bu məsələ ilə əlaqədar keçirilmiş Ali Sovetin 1991-ci il 29-30 avqust tarixli iclaslarında Heydər Əliyev o dövrkü respublika rəhbərliyinin

Ali Sovet 1991-ci il avqustun 30-da tarixi qərar qəbul etmişdi

Xalq deputatı Heydər Əliyevin bir gün əvvəlki çıxışı isə ölkəni silkələmişdi

xəyanətəkar siyasətinin əsl mahiyyətini açmışdı.

1991-ci il avqustun 30-da Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini bərpa etmək haqqında Ali Sovetin növbədənkənar sessiyasında qəbul etdiyi məlum sənədin ərsəyə gəlməsi o qədər də asan olmamışdı. Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini bərpa etmək haqqında Bəyannamə” adlı tarixi sənəddə Azərbaycan Respublikasının 1918-1920-ci illərdə mövcud olmuş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olduğu vurğulanırdı. Bununla yanaşı, parlament Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin konstitusion əsaslarını yaratmaq üçün ayrıca qanunun – Konstitusiya Aktının hazırlanması barədə qərar qəbul etmişdi. Həmin il oktyabrın 18-də isə Ali Sovet “Azərbaycan Respublikasının Müstəqilliyi haqqında Konstitusiya Aktı”nı qəbul etmişdi.

Ancaq bunlardan əvvəl heç zaman unudulmayacaq başqa proseslər də baş

vermişdi. Belə ki, 1990-cı ilin iyulun 22-də xalqımızın dahi oğlu, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin Naxçıvana qayıdışı və buradan başlanan milli dirçəliş prosesinin bütün Azərbaycan siyasi mühitində aparıcı hadisəyə çevrilməsi, milli dövlətçiliyin bərpası istiqamətində qəti addımların atılması ilə müşayiət olunmağa başlamışdı. Ekspertlərin fikrincə, 1990-cı il noyabrın 17-də Heydər Əliyevin sədrliyi ilə öz işinə başlayan Naxçıvan Ali Məclisinin sessiyası tariximizdə Azərbaycan dövlətçiliyinin dirçəlişi prosesinin həyata keçirilməsi ilə bağlı bir çox məsələlərin müzakirə olunması, ölkəmizi müstəqilliyə aparan yolda tarixi qərarların qəbul edilməsi ilə əlamətdar olmuşdu.

Tarixçilər yazırlar ki, məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1990-cı ilin noyabrında Naxçıvan Ali Məclisi müstəqilliyimizin əsas atributlarından olan üçrəngli bayrağımızın Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət bayrağı olması

barədə qərar qəbul etmişdi. Qərarla, həmçinin Azərbaycan Respublikasının ali qanunverici orqanına Azərbaycanın dövlət rəmzləri haqqında məsələyə baxması, respublikamızın milli tarixi ənənələrə uyğun olaraq yeni dövlət rəmzlərinin – bayrağın, gerbin, himnin qəbul olunması təklif edilmişdi. Sessiyada qəbul edilən cəsarətli qərarlardan biri də Naxçıvan Muxtar Respublikasının adından “sovet” və “sosialist” sözlərinin götürülməsi idi. Ancaq Azərbaycan Ali Soveti Naxçıvandan gələn həmin təşəbbüsə təxminən bir il sonra münasibət bildirmişdi.

Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə başlanan müstəqillik uğrunda mübarizənin tərəfdarları sürətlə artırdı. Nəticədə, 1991-ci il dekabrın 29-da keçirilən ümumxalq referendumunda xalqımız müstəqillik haqqında Konstitusiya Aktını yekdilliklə dəstəklədi. Referendum bülleteninə bir sual yazılmışdı: “Siz “Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında” Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin qəbul etdiyi Konstitusiya Aktına tərəfdarsınız mı?” Qürurverici fakt idi ki, ölkə əhalisinin 95 faizi bu referendumda iştirak edərək dövlətimizin müstəqilliyinə, suverenliyinə və istiqlaliyyətinə səs vermişdi. Bununla da Azərbaycan Respublikasının müstəqillik haqqında Konstitusiya Aktı qüvvəyə minmiş və XX əsrin sonlarında, SSRİ-nin süqutu ilə başlanan yeni geosiyasi dövrdə ölkəmiz öz istiqlaliyyətini Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olaraq bərpa etmişdi.

Çox təəssüf ki, dövlət müstəqilliyinin ilk illərində hakimiyyətdə olan qüvvələr Konstitusiya Aktının prinsiplərinə əməl edə bilmədilər. O zamanlar hakimiyyətdə olan siyasi dairələrin sərişəsizliyi az qala bu müstəqilliyin də itirilməsinə gətirib çıxarıcaqdı. Bir-birini əvəz edən Mütəllibov və AXC-Müsavat iqtidarları əslində dövlətçilik deyil, hakimiyyətlərini qoruyub saxlamaq maraqlarından çıxış edir və beləliklə, hələ kövrək olan dövlət müstəqilliyini təhlükə altına salırdılar. Dəfələrlə təkrar edilmiş tarixi faktlardır ki, həmin dövrdə hakimiyyətdə olanlar yeni yaranan müstəqil dövlətçiliyin möhkəmlənməsi üçün nəinki bir iş görmədilər, əksinə, ölkə-

Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin deputatları tam əksəriyyəti kommunist olduqlarına görə, bütün kommunist partiyasının rəhbər orqanlarında fəaliyyət göstərən adamlar parlamentə deputat seçildiklərinə görə və Azərbaycan Kommunist Partiyası çox şeylərdə günahkar olduğuna görə mən hesab edirəm ki, Azərbaycan Respublikasının parlamenti buraxılmalıdır və yenidən seçkilər aparılmalıdır... Mən öz vicdanım qarşısında tamamilə cavabdeh olaraq çıxış edirəm.

**Ümummilli lider
Heydər Əliyevin Azərbaycan
Respublikası Ali Sovetinin
növbədənkənar sessiyasındakı
çıxışından
29 avqust 1991-ci il**

ni dünyada gedən bütün proseslərdən uzaq salaraq təklənməsinə, təcrid olunmasına xidmət göstərdilər.

Ancaq azadlıqsevər xalqımız bütün bunlara dözə bilməzdi və dözmədi. Ölkənin qabaqcıl ziyahları və azadlıqsevər insanlar Naxçıvana, xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyevə üz tutdular və onu Bakıya dəvət etdilər. 1993-cü ilin iyunundan dövlətimizin idarəçilik sükanının arxasına keçən Heydər Əliyev xilaskarlıq missiyasını müdrikliklə, yenilməz iradə, qətiyyət və böyük uzaqgörənliklə yerinə yetirməyə başladı. Əgər həmin məqamda Heydər Əliyev hakimiyyətə gəlməsəydi, kim bilir, dövlətimizi, xalqımızı daha hansı faciələr gözləyirdi!

Həmin sualın cavabını Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsindəki zəfərimizdən bir həftə sonra – Zəngilan rayonuna səfəri zamanı vermişdi:

“Sadəcə olaraq, 1990-cı illərin əvvəllərində Azərbaycanın başında duranlar ordu quruculuğuna fikir verməmişdilər, ölkəmizi xaosa, anarxiyaya sürükləmişdilər. O illərdə bizim torpaqlarımız işğal altına düşəndə ovaxtkı hakimiyyət vətəndaş müharibəsi başlamışdı, AXC-Müsavat cütüyü öz əsgərlərini əsir götürmüşdü, Gəncəni bombalamışdı. ... Heydər Əliyev hakimiyyətə gələndən sonra bütün müsbət meyillər inkişaf etməyə başlamışdır. Bu gün bizim ordumuz dünya miqyasında güclü ordular sırasındadır. Biz bütün dünyaya göstərmişik ki, yenilməz xalq Azərbaycan xalqıdır, müzəffər ordu Azərbaycan Ordusudur”.

İttifaq MİRZƏBƏYLİ